

"יומן שרון"

ביום הולדת בתו פותח יורם בכתבת יומן רצוף אבהות צעירה ועליזה, הומור צברי וטרדות גורמות אושר של גידול תינוקת. אין כאן מליצות והשתפכות נפש, אלא אהבה גדולה המתבטאת בהתבוננות בלתי פוסקת אל כל תנועה של הבת, הנאה מכל מעשה שהיא עושה לרא-שונה בחייה, ומאמץ לדעת: מה יהיה אופיה לכשתגדל?

מתוך "יומן שרון"

יום רביעי, 21.10.64

השעה 04.00, אני עדיין בבטן, מצירת גזרה עגלגלת חטובה לאמי המסכנה הכורעת זה תשעה חודשים תחת נטל 3,04 הק"ג שלי.

בשעה מוקדמת זו כשלוש שעות לאחר שובם של אבא ואמא (להלן ליה ויורם) ממסיבת יום השנה התשיעי לטייסת 113 (אוראגאנים למען ההיסטוריה), הכל כבר מוכן, המזודה לשעת חרום מוצאת ממקומה ואנו בדרך למכונית.

רגע שכחנו את המצלמה, וגם הסרט שבתוכה לא מתאים. יורם חוזר בריצה מפפוש בתיקים המפוזרים בכל הבית דבר המעיר את כרמלה ואורבנד השכנים היודעים שזהו זה. המכונית לשם השמחה ובעיקר לשם השנוי מתניעה על מכה ותוך כדי הרטבה הולכת ורבה של המושב הימני הנוגעים בדבר מגיעים ל"קפלני". אגב המכונית היא פגו 203 שנת יצור 1949 המשמשת נושא לבדור לכל הבסיס. ליה חותמת על מסמכים ומשם ישר למטות של חדרי הטרום לידה.

12.50 — יובל יושב בחוץ ומחכה. חלויה יוצאת אליו וחוזרת עם כוס מים.

13.00 — חלויה יוצאת פעם שניה ליובל ומודיעה לו כי הוא סבא לנכדה. במשך 10 דקות נגמרה המלאכה. חלויה הציעה לאחות מתן זריקה מוזת שתחזק את הצירים והתוצאה לא אחרה. ליה תפסה חזק את ידי האם ובשתי לחיצות שרון בחוץ.

רק ראתה את אור העולם פתחה פה ענק כאילו רצתה לבלע את כולו, הבטחה רצינית לבאות.

את שומעת? אל תכזיבי.

13.45 — תלנוף. יורם יורד מהאיר ונותן תחקיר לחניך. לימור הפקידה המשועת למחצה מחכה שיגמור כדי להודיע לו בקול הדומה יותר לחריקת דלת מאשר לכל פעמוני הבשורה "פרס! הא, אחד יובל צלצל מקפלן ומוסר שיש לך בת".

15.30 — יורם בדרך לבקור הראשון.

15.50 — דקות אלה מוקדשות להצגת התוצר המוגמר לאבות שזרעו. מול חלון נעמדים כולם עם פתקאות ביד בהן רשומות שם האם. האחות קוראת את השם ולפיו מביאה את היצורים לחלון.

כל הזמן שהביאו את התינוקות ל"אחרים" הם נראו כמו קופים קטנים ומפחידים, וברור שאז של יורם לא כזו. אך מה מביאים לו, בדיוק אותו הדבר — דבר קטן כזה, מקומט על כל הפרצוף, קטן עד להחריד מילל ונרדם חליפות. תכונה לא רעה. בזמן שהוא עירני הוא ישן או בזמן שהוא ישנה זה רק למראית העין. מעניין לראות את התוצאה בעוד כמה שנים.

התוצר — משקל 3.04 ק"ג מבט כללי דומה לזרם ולתמי שהיו תינוקות. פה של ליה, ואף של ליטבינובסקי.

יום חמישי, 22.10.64

אחר הצהריים באים גרשון ואביבה ותמי לבקר בקפלן. ליה נראית הרבה יותר טוב, ושרון מצולמת מכל הכוונים. ראה תמונות וסרט.

בבית בלגן נורא (רק בשבת הגיעו החפצים מרחובות) ויורם מתחיל לעבוד על הסדר.

יום שני, 26.10.64

אין חדש ישנים אוכלים ישנים ושומעים על צרותיה של המטפלת ובנותיה, גרשון ואביבה מבקרים מצטלמים ומבסוטים להסתכל עליה יותר מחצי דקה.

יום שלישי, 27.10.64

ליטבינובסקי חלויה ויובל מגיעים. ליטבינובסקי מבסוט עד הגג, מביאים גם עריסה חמודה ובכלל שמת.

יום רביעי, 28.10.64

שרון בת שבוע. מתחילים להתרגל לעובדה. אולי נכתוב גם פחות שטויות ביומן. ככה זה בחיים מתרגלים לכל דבר. אולם בלילה נערך מחזה שלהתרגל אליו קצת קשה.

מטעמים פיננסיים נשלחה המטפלת לישון במיטתה ברחובות ואנו הופקרנו לצור-חותיה של שרון.

התוצאה 3 שעות שינה למשך כל הלילה. ביתר השעות, דגדוגים טפחות הרמות הורדות התעבנויות בקצור שמה. אילו אפשר היה לדעת את הסבה. מערכת שרירים קפריזית בלתי נשלטת, משתלטת עלינו ואנו המסכנים, סובלים, מחוסר שינה חוסר שקט ועוד כמה מחסורים. במידה והמצב ימשך ...

יום שני, 9.11.64

מרב פנוק, חממו את החדר שלך בתנור. הצטננת נורא ובנחירות שלך אף אחד מבני משפחתך הותיקים יותר, לא היה מתביש.

הבאנו אותך היום לד"ר גראף ברחובות וזה המליץ על אוכל מסוים ומאז את אוכלת עד 200 גר' ליום ושנה כמו חיה. אחד הדברים האהובים עליך היא האמבטיה.

אפילו אם את צורחת מלאכה הידועה על ידך יפה (ובאוקטבות נוראות) באמבטיה את משתתקת ופוקחות זוג עיניים המביעות הנאה עצומה.

יום חמישי, 19.11.64

היום נוכחנו לדעת שאת רואה. עד כה היית עוקבת במדה מסוימת עם עיניך אחר אוביקט (נע), אולם מתוכן ניתן היה להבין שאיך מסוגלת עדיין לפרש מה את רואה.

היום יום חמישי. בא אבא של יורם. סערת נפש התחוללה אצלך. העיניים היו כל כך גדולות ותקועות עליו שאפילו לזלול, לא רצית, פשוט הסתכלת עליו על הבחור וזהו, וכל העולם האחר היה באותו זמן לגביך — כלום.

יום רביעי, 25.11.64

כל יום נגלים לעיניך דברים חדשים, המעבר מחשך לאור הוא מעבר נפלא. נראה שאת בעלת סקרנות רצינית ובעלת רצון לדעת. אמא לקחה אותך היום לטיפת חלב. זו הפעם הראשונה שיצאת מהבית לאחר שהחילות לראות. איזו מהפכה. כולך ממש נרעשת. היו שם עוד ילדות צעירות כמוך, היו שם אנשים שאיך מכירה ובכלל ראית לראשונה ש-4 הקירות של חדרך אינם קצה העולם.

מרב התרגשות לא הצלחת לישון הרבה זמן.

אגב משקלך 4.150 ק"ג בשבועיים האחרונים מאז בקורך אצל הרופא עלית עליה מסחררת של 800 גר'.

1.1.65

חודש ימים עבר בלי שתתיכת עליך וגם מלה אחת. ואם נדמה לך שלא השתנית הרי את טועה.

אוכל — כמו אבא שלך זה לא הדבר השנוא עליך ביותר וכיום ממוצע יומי שלך הוא ליטר מזון או במלים אחרות 280—290 גר' לארוחה. אחת הארוחות כוללת פירות והיתר חלב.

רגש — הפכת אדם קצת רגיש. את נוהגת להעלב וכלל לא להסתיר זאת. למשל בזמן האוכל יוצא לך להרדם. דופקים לך חזק על הלחי ואת נעלבת ופורצת בצריחות אזועה גם אינך מסוגלת להבין מי החוצפן המלעיט אותך בפירות במקום חלב והבטוי לכך הן צריחות נוראיות ואוי לליה שתצחק מכן כי אז מגיעות הצריחות לאוקטבות אלוהיות.

צחוק — זה יותר מחדש שאת נוהגת לצחוק כל פעם שמסתכלים עליך יותר מחצי דקה לתוך העיניים. צחוק שלך הוא צחוק בריא ורציני. בשבועיים האחרונים הוספת לו כבר דבור, נעשית דברנית נוראית. מה שטוב בכל זה שאת מדברת רק כשאת מבסוטה כשמקדישים לך תשומת לב רבה. צורת הדבור בעיקר קרקורים ותשובות לקרקורים של ההורים. את מוסיפה להם בעיקר פרצופים ולפי הכשרון היום בעשית פרצופים מחכה לך עתיד מזהיר.

לא ראינו פעם אחת אותו פרצוף כמו הקודם. ממש כשרון. אגב, המשקל כעת 5.530 ק"ג עליה ממוצעת של 250 גר' לשבוע. השבוע עליית גם 300 גר'.

באופן כללי את ילדה נהדרת. אפילו פעם אחת לא בכית בלא סיבה מיוחדת. את אוהבת לישון ונותנת להוריד לצאת לבלות בלי להשאיר ביביסטר. הם יוצאים לסרטים להצגות ואפילו לתל-אביב בלי לפחד שתתעוררי ותבכי מרעב או לפחות אם תתעוררי לא תבכי.

22.2.65

היום את בת 4 חודשים ויום ובאמת לפי הנבואה התהפכת לראשונה מהבטן לגב. ניתן לומר שזה יצא די במזל, במקרה נכנסה לך היד ובמקרה החילות להתגלגל לא היה שום דבר שיפריע ואת על הגב.

10.3.65

היום עשו ליום ניתוח קטן ברגל והוא שוכב בבית ונהנה ממך FULL TIME JOB. משקלך הוא 7.200, משהו מזינע במשקל אולם פרופורציוני לגמרי במראה. אינך שמנה כי אם מוצקה. תנועות השמחה שלך בימים אלה הן נענוע הרגליים בקצב מהיר כמו כלב המקשקש באזב!

גם בצעצועים — צנועות את מתחילה לשלוח ידיים. בשתי הדמויות התלויות לימיך, בדמות הצוחקת מגומי המלווה אותך כמעט מאז הולדתך, וברעשן עליי שהביאו סבא וסבתא ממעין.

29.5.65

נראה שבגיל זה את ממש משתנה מיום ליום. ההתפתחויות שלך מזמן הן כבר דבר של מה בכך. המיטה ממש צרה עליך ואת משתוללת לכל ארכה ורחבה.

השיניים מעסיקות את ידייך זה זמן רב אולם הן מסרבות להציץ. פירות גם הם כבר חלק רגיל מארוחותיך ובימים אלה החילות למאוס בבקבוק עם הפטמה ועדיפים עליך הספלים והכוסות.

הדבורים מתרבים יותר ויותר בלי היכולת להבין כלום. **אמא** זו המלה היחידה המושמעת מדי פעם לאחר אילוף רציני.

במידה והפתיון רציני את מראה כבר סימנים רציניים של זחילה ולפני יומיים זחלת לראשונה לאורך כל המיטה.

17.6.65

היום יום הולדתו ה-23 של אביך. בחודש זה התחוללו שינויים רבים. ב-1 לחודש יצאה שן ראשונה התחנתונה האמצעית השמאלית. ב-11 לחודש יצאה השנייה. אי לכך החילות מקבלת דברים מסיביים לאכילה וקשה לומר שאינם חביבים עליך בעיקר בסקוויט בו את נוגסת בשינייך הצעירות ולועסת בלסתותיך הקרוחות.

הזחילות כבר קימות אולם לא בצורה סדירה ובמרץ מועט למדי. משיכות בידיים עדיפות אצלך מזחילה סדירה עם רגליים לסרוגין.

8.7.65

היום יום מסדר כנפיים. בעוד כשעתיים יחל המפגן. לאחר ימי נסיונות הגעת בזה הרגע, שעה 13.00 בצהריים, למפגן רב רושם ביותר שלך עצמך. תפסת בכח בשתי הידיים את סורגי הלול והתישבת. יורם אביך רץ מיד לברר התאריך למען יוכל למלא ביומן.

16.12.65

וכעת קצת היסטוריה.

אחרי נתניה המשיכו שינייך לגדול וכיום יש לך כבר 10 שיניים, 8 לפנים ושתי טוחנות.

הדבור הוא ברור למדי בעיקר ברור לך. משפטיו ארוכים ובעלי נגינה רק בלי כל קשר לשפה העברית.

לפני כשבועיים לאחר ששערך גדל פרא, תלתלים בעיקר, ליה סיפרה אותה בתקוה שהם יעלמו אך נראה שזה עזר.

תכניות לעתיד

(נכתב בתאריך בלתי ידוע בלשון האנגלית
כהבהרה לבקשתו ללמוד במאות)

תכניות לעתיד מבוססות על כמה כללים :

- א. חלומות
- ב. שאיפות
- ג. הכרת יכולתי
- ד. מקורותי הכספיים
- ה. קשרי הנוכחיים

מאז ימי ילדותי חלמתי להיות צלם קולנוע ולאחר מכן במאי סרטים. תחילה לא היו אלה אלא חלומות, אולם הם נמשכים עד תקופה זו ולפיכך הנני יכול לקבוע בודאות שאין הם אלא בטוי לרצוני הגלוי.

יצור הסרטים בישראל נמצא עדיין בחיתוליו, הציד צנוע, העובדים בתעשית הסרטים בכל תחומי הייצור, הן הבמאים והן "הכוכבים" — אינם מאומנים במלאכתם. ורק כשרון צעיר, אשר רכש ידיעות מקצועיות, יכול להוסיף רבות לתעשייה צעירה זו.

יתכן שכשרונותי אינם בולטים יותר משאר הכשרונות בישראל, אך האמונה בכוחי תי דוחפת אותי קדימה.

הלמודים בבתי ספר טובים, במקצועות תעשית הסרטים, כרוכים בהוצאות רבות. בתי הספר הטובים מצויים בחו"ל: באיטליה, צרפת, ארה"ב — ולכן נזקק הרוצה לעסוק בתעשית הסרטים לממון רב. הנני צופה, אלווא, קשיים.

הנני עתה טייס בצה"ל אך בספטמבר אסיים את חמש שנות השרות שלי ואתחיל את צעדי העצמאיים. העבר יכול לסייע לי רבות במציאת פרנסה אך ברצוני לעזבו מאחור בתקוה שאצליח להגשים את מאוויי.

י'רס

נעורים

בשנים האחרונות של נעורו, כאשר אדם הוא בן שש-עשרה או שבע-עשרה, הריהו נוח מאוד לקלוט רשמים וצמא לחוויות. ב-1959 הזדמן לו ליום לנסוע לניגריה עם משלחת של הגדנ"ע. הנה מקצת מרשמיו מצפון ניגריה, ארץ שבת ההאוסה, וממזרח ניגריה, היא ביאפורה, ארץ האיבו, עשר שנים לפני שחרבה.

קטעים אלה, שפורסמו בשעתם ב"מעריב לנוער" מעידים מה רבה הוגישות שהיתה ביום למראות, לאווירה ולבני-אדם, ומה חזק היה רצונו לתת ביטוי לחוויותיו.

"ארץ זבת חלב ודבש"

"שלאגר אפריקאני"

כתב: הגדנ"ע' חבר המשלחת יורם פרס

מכתב זה נכתב באווירון הטס מאנגו בירת מזרח ניגריה לאיבדן בירת ניגריה המערבית. אחר שהות של 4 ימים ביבשת השחורה, אפשר לומר שפתגנו במידת מה את החידה העתיקה ששמה אפריקה: זוהי הפעם הראשונה שדורכות רגלי ישראלים על אדמת ניגריה וזכות הראשונים היא לנו.

ניגריה היא, למעשה, שלוש ארצות נפרדות, השונות זו מזו וביניהן מפריד הנהר הגדול הניג'ר. לכל מדינה שלטון נפרד, מנהגים שונים, תלושת שונה, שפה, רמת השכלה. כל ארץ היא שבת ואין בינו ולא כלום לבין השבת השני במדינה השניה.

המדינה הראשונה אליה הגיעה המשלחת היא ניגריה הצפונית. הגענו לעיר הכירה קנו. העיר הנראית בדיוק כבתיאור ספורי אלף לילה ולילה חומה עתיקה עשויה בוץ מיובש מקיפה את כל העיר, ובה שער גדול, ודקלים גבוהים, המתנשאים פה ושם. במרכז העיר נמצא מסגד ובקרבתו שוק רוכלים ענקי. בעיר זו לא נערכה לנו שום קבלת פנים ואף לא התקימה פגישת נוער, כך שנתר לנו זמן רב להתבונן בעיר עצמה. כבר ליד השער הזדמן לנו לראות כיצד צובעים האפריקאים את בדיהם. לתוך בורות באדמה שופכים הם מים, המעורבים במיץ האינדיגו, שהוא חומר היסוד לצבע הכחול. למים אלה הם מכניסים את הבד במשך 7 ימים. ככל שהזמן קצר יותר צבע הבד בהיר יותר.

המענין ביותר בעיר זו הוא השוק. זהו סכך אין סופי של סמטאות צרות הנמשך קילומטרים רבים, ולצידיהן בקותות עץ וקיש המשמשות כחנויות. השוק הומה אדם והדחוק הוא איום. כולם מוכרים. במשך הסיר לא ראינו גם אדם אחד שקנה משהו חוץ מאשר אנחנו בעצמנו. כפי הנראה הם אוכלים ומשתמשים בסחורה המוצעת על ידם.

העוני הוא מוזעזע. בשבילו אין שום קנה מידה. בני המקום כמעט ולא אוכלים. לבושם דל שבדלים, אולם הם עושים רושם כמסתפקים במה שיש להם. מאידך — העבודה לא אהובה עליהם והנך יכול לראות תחת העצים, ברחובות, במחסה בית או על מדרגות מאות ואלפים אפריקאים שוכבים וישינים.

לשאלתנו מה בדבר שמושו של האדם כמעט, ענונו. שלפעמים שומעים על אכילת אדם לצרכי פולחן דתי, אולם הם הרגיענו באמרם שהלבנים נחשבים כטרפה. נשאלת רק השאלה האם באמת כולם אדוקים ומדקדקים בשאלות כשר וטרף...

המאכל הלאומי בלי מטעמים הוא היאם והקסוואה. היאם הוא תפוח אדמה גדול מאד והקסוואה גזע ענק. את שניהם כותשים וטובלים בתוך שמן תמרים, מוסיפים לזה עוד קצת בשר ודגים יבשים והמאכל האלסטי מוכן לאכילה. בדרך כלל, אוכלים אותו מתוך דלעת מיובשת.

דש שאיננו דרישת שלום

בטרם עובנו את העיר הספקנו לראות את המסגד הגדול ואת ארמון האמיר. לפני הארמון התיצבו כמה עשרות אסירים כשהם מחכים לדיום. האמיר יושב על כסא גבוה וכל אסיר ניגש, מודיע את פשעו ובו במקום מקבל עונש כתמורה.

מהעיר קנו המראנו לאנגו בירת מזרח ניגריה. אם היו לנו ספקות וחשישות כבדים לפני הפגישה עם האדם האפריקאי, הרי הם התברזו כבר שעה קלה לאחר הגיענו. קבלת הפנים היתה כה תמומה ולבבית, שאפילו בחלומות הוורודים ביותר לא תארנו לנו. עצם קבלת הפנים היתה גדולה מאד למרות שנדע להם על בואנו רק חצי שעה לפני שהגענו. מיד התנדבו בעלי מכוניות מקומיים ראשי הצופים ואנשי שרות השדרה לקבלנו והכל "דפק" תוך חצי שעה.

האדם האפריקאי הוא טוב ביסודו, לבני ואדיב. אהבת האדם הוא הכלל הראשון שלו. והוא עוזר לחברו, שמח בשמחת חברו ומסתפק בחלקו. לא ראינו כל שהותנו כאנגו אפילו ריב וקטטה אחת. יש להאמין מכאן שאדם חווה אשר אכלו את התפוח לא היו הורי כל חי, אלא הוריהם של חלק מן האנושות בלבד. אומנם, האפריקני הוא מעשי מאד ופשוט, למשל בעת קונצרט פומבי במסגרת פסטיבל לאמנות שנערך בעיר היה הקהל מוחא כף, א. משום שהוא יודע שצריך ובו. כי המופיע מצא חן בעיניו. אם אינשווה דבר לא מוצא חן בעיניו הוא אינו מבין מה זה עלבון. הוא רק עושה הכל כדי להוריד את האמן מהבמה, אך זה לא בא מתוך כוונה רעה, אלא מתוך פשטות ותמימות.

דבר זה התבטא גם בתערוכה אמנותית. רב הצירים היו ילדותיים ונושאים תמיד בני האדם. שום נוף או נושא אבסטרקטי לא נראה.

אנשי מזרח ניגריה הם שבט אחר מהזואסטה הצפונית. השבט במזרח נקרא איבו והשפה יורובה. במזרח — האנשים הם פשוטים יותר, רוב הנשים חצי ערומות, אולם המורחזים הם בהרבה יותר ערניים ועניינים מן הצפוניים, אין כמעט ישיבים במזרח. רבים מהם נוסעים בעיר על אופניים שהם מחזוים את הרכב הלאומי הניגרני. קיימת שנאה רבה בין שלושת חלקי ניגריה והדבר היחיד המאחד אותם היא השפה האנגלית האימפריאליסטית.

הם האנגלים נמצאים בעיר זו במידה רבה, אולם השפעתם (חוץ מהחדרת השפה) לא רבה ביותר. רק המכוניות נוסעות בצד שמאל וכל העם שותה כ-5 תה.

אולי כדאי שאספר לכם על מעשייה של המשלחת. בארץ ניגריה מופיעים אנו כצופים ולא בתור משלחת גדני, משום שניגריה איננה עדיין עצמאית. בתור שכאלה, זוכים אנו לטיפול מסור לאין ערוך של הצופים המקומיים, שאפשר לכוונתם כצופים מעולים ביותר וקשה שלא להעריצם. בהגיענו לעיר פינו לנו את מיטותיהם משום שלא ידעו את זמן בואנו המדוייק. מאוחר יותר התערבו כיניהם, הבנים שלנו עם הבנים והבנות עם הבנות. הינו יושבים עמוס ומספרים להם על ישראל, על התנ"ך, על הנוער ועל הקיבוץ, על יחסינו לערבים ונוצרים. הם נראו ממש מאושרים כראותם שאנו מתנהגים עמם כשווים עם שווים.

החיוך המתק לא מש מפניהם והם היו מרוכזים ומקשיבים. יפלא הדבר, אולם עם האנגלית הרעועה שלנו הצלחנו להסביר להם כל דבר שרצינו, וכבר הרהרנו בכך כמה טוב שאין אנו יודעים אנגלית אוקספורדית, דבר שהיה מוסיף גוון של עליונות בלתי רצויה.

באוגו היינו 3 ימים ושוחחנו הורגשה בכל פינה בעיר, עת עברה מכוניתנו ברחובות העיר וכולם נופפו לשלום, עת הסתובבנו בשוק וקהל מאות אחרינו. כאשר חלקנו להם דגלוני ישראל התנפלו עליהם ובקשו את התמונתנו עליהם. אולם שיא גילויי החבה והאהדה לישראלים היתה שעה שנערכה מדורת ענק באיצטדיון העירוני.

מיד עם בואנו הקיפנו מאות נערים ברצותם לנגוע בנו ולחוץ ידינו, כך שלא יכולנו זמן רב להגיע למקומותינו. לבסוף, כאשר כבר התישבנו נעמדו כל הצופים המקומיים ושאלו "שלום" אדירה פלחה מגרונם (רואים, בנכר עוסקים גם בהנחלת הלשון העברית). אז קם ראש הצופים המקומי והרביץ נאום ברכה לבבי כמה שאנחנו זכו, אחד משלנו השיב לו ואף מסר במתנה מגו ועליו כל סמלי הגדנ"ע שהפכו בניגריה לסמלי הצופים. לכל הנוער חולקו דגלי ישראל.

הטקס הרשמי הסתיים בלחיצות ידיים חגיגיות ומחאות כפיים סוערות לפי קצב של דבקה דרוזית. מה שהיה אחרי כן, גם גדול הספרים לא יוכל לתאר. ניסינו ללמדם הורה, אולם נסיון זה לא ארך זמן רב, הם תפסו את העיקרון במהירות, הוסיפו וארציות וכבר כל הארץ רעדה משעטת מאות

נערי ניגריה, הרקודים הורה ישראלית. הם הקיפנו חיבוקנו, לחצו ידינו, התלכנו והשתוללו ורק בשעות מאוחרות כשנגענו, אפשר היה לראות כי-16 קבוצות גדולות אשר במרכזן אחד מאתנו וסביבו 200 בני נוער.

בעיר זו רבים הנוצרים ואנו מדגישים בכל מקום את היותנו ישראלים יהודים ושירושלים בירתנו. ערב אחד, בו לקחנו חלק בקונצרט פומבי (שערך 4 שעות) ברח אבי את באי הקונצרט בשם הנוער הישראלי וירושלים. לשמע המילה האחרונה עבר רחש באולם ואחרי שידדנו מהבמה הקיפנו רבים רבים ובתוכם נזירות, שבקשו לדעת אם ירושלים קיימת כלל, מה עם דוד המלך ושלמה המלך. בקולם נשמעה הכמיהה לראות בעצמם את העיר הקדושה.

האירוע האחרון אותו הספקנו לראות בעיר זו היה פסטיבל הרקודים. גם זאת חושבני, שרק מצלמת הקולנוע יכולה להביע. על הדשא הגדול ישבו קבוצות הרקודים המתחרות, אשר באו מכל קצוות ניגריה. כל קבוצה ותלבושתה. כל קבוצה וצבעיה הסגנוניים. באמצע רוקדת קבוצה אחת לפני השופטים, היושבים על במה גבוהה. התומרות המלווה כוללת לרוב 6-7 מנגנים, אשר לא משתמשים כלל בכלי זמר אלא רק בכלי קצב, תופים מתופים שונים, מקלות פעמונים, ומארקס, אלא שביחד יוצרים הרמוניה נפלאה של קצב עמום ופראי ומלא חוד כאחד.

הרקודים מתנועעים לפי הקצב, ביכולתך לראות, שאין הם כלל מתאמנים לקראת ההופעה, הקצב הוא בדמם כבר משחר ילדותם. בולטת-ברקודים אלה יכולת הביצוע הנהדרת, השליטה על כל שריר בגוף, והשמירה על התנועה הנכונה. לרגליהם וידיהם קשורים מחרוזות, המתנועעות ומשמיעות קול. רקודים אלה הם היסוד לרקוד הסלוני, אך מלא אימפרוביזציה ולהט שאינו נמצא ברקוד המודרני.

מבע פניהם מביע השתעבדות לקצב. ידיהם וגופם מתנועעים כל הזמן לכאן ולכאן, שרירים רדומים קמים לתחיה לעינינו וכבר אנו תוהים עד כמה הקהחה הציויליזציה של ימינו יצרי אדם, שרירים וחושים קדומים.

בסוף היום השלישי פנתה מכוניתנו לשדה התעופה. הכביש מתפתל וחולך בלב הגיזנגל. המחזה בלתי נשכח, עצים אדירים, רחבי צמרת, עצי קוקוס ותמר ועליהם שריכים ומטפסים לאין ספור. פה ושם נראות בקתות חימר וקש, ולידם ילידים עובדים בכלים פרימיטיביים כל כך. המערדים מעץ, המחרשות אף הן, הנשים עובדות בפרך ועל גבן קשור תינוק. רק הכביש והמכונות שעלין, מספר, שמחוץ לעולם אגדי זה יש עולם אחר! בו הזמן קצר, ובו המכונה ערשה הכל ולאדם הבודד אין כבר ערך כבעבר.

מאוגו המראנו כשאנו פטרוזים ישראלים יותר מאשר בעבר אי פעם ומלאי רשמים ושביעות רצון מהרשם שישראל עשתה על עיר נדחת זו.

היה עלינו להפגש עם הנוער והעם האפריקאי ולנסות להביא לעולם זה את שם מדינת ישראל,

כי, בדרך כלל, נוער מצליח במגעו הכלתי אמצעי, האמביציוני והער, לעשות ליתר הבנה וידידות מאשר הפוליטיקאים המנוסים.

האם הצלחנו ?
קשה לדעת. אך אולי יעידו עלינו דברי השגריר אבריאל, שאמר כליל פרידטנו מגאנה וניגריה "הרבה דלתות שהיו נעולות בפני ישראל נפתחו לאחר בקורכם".

ואולי — אולי יעיד על כך מכול המכתבים שאנו מקבלים מיום הגיענו לכאן ואף לפני כן ? מכתבים, שכולם מסתיימים ב"שלך לנצח", "אוכר תמיד", ו"באהבה". אל נא תחשדו — לא תמיד אלה מכתבים מבן לבת. לעיתים הם חדי מיניים בהחלט.

אנו באנו לאפריקה כ"שגרירי רצון טוב" והשארנו שם רבים שיהיו נציגי מדינת ישראל באפריקה. חורגו לכאן והפכנו להיות שגרירי הרצון הטוב של יבשת אפריקה בישראל.

ההתרשמות של האפריקנים מאתנו היתה כה עזה משום שהיתה זו הפעם הראשונה שנפגשו באיש הלבן שלא בא להיות "בוס", הוא נפגש אתו כאדם עם אדם, כשווה עם שווה. הפגישות לא היו רק עם מניסטרים או מנהלים חשובים, כי אם עם פשוטי העם דווקא. אלה המתגוררים בבקתות או סתם מתחת לעץ אי שם בצפון.

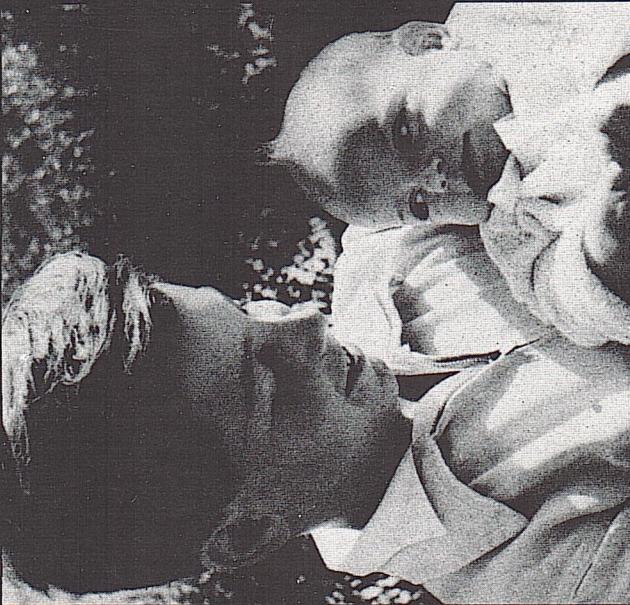
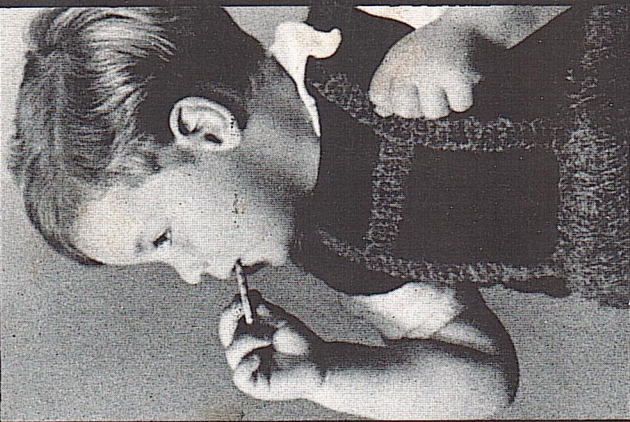
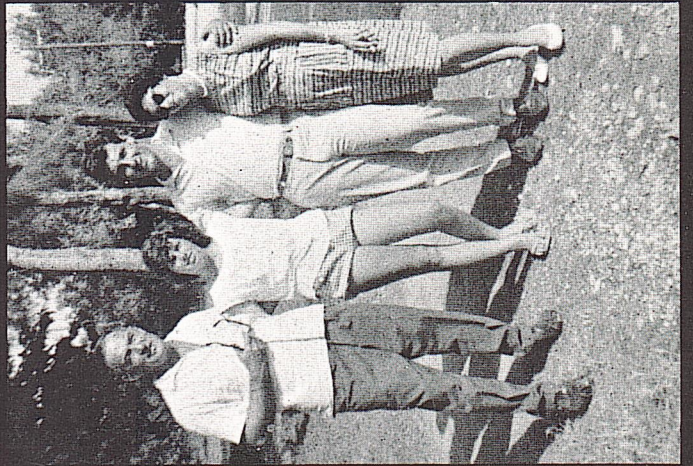
פגשנו בהרבה צעירים ונוער, צעירים המוכנים ורוצים ללמוד מכל אחד — גם מאתנו. צעירים שפגשו אותנו בחיך רחב וטוב לב, כדי מושטת ובלב פתוח לאהבה.

ואנו לא יכולנו לעמוד מנגד. הנפש האפריקאית הרחבה הזו הציפה אותנו כבשה את לבנו. הסתכלנו עליהם בעין אחרת משחשבנו שנסתכל. לא בצורה בה מסתכלים בתופעת טבע מוזרה או בתמונה בתערוכה, אלא כפי שמסתכלים — באדם. והחילונו מסתכלים גם על עצמנו בצורה אחרת. מרחוק נראתה לנו מדינת ישראל שלנו אחרת.

כשאנו כאן, תמיד נדמה לנו שארצנו דלה, מפגרת, נחשלת. ושם — שם לא יכולנו להבין איד ארץ כה קטנה יכולה להתקיים בכלל. ואיך בארץ כזו ישנם שכלולים כה עצומים, כל מיני דברים כמו תחבורה סדירה, מטוסי סילון חדישים וכו', שם הכל נראה כלא יאומן.

והיום כשאנא או המורה יגער בנו : אתה מתנהג כמו אפריקאי, לא נעלב כלל.

משלושת המכתבים אל ידידו מיכה, הרחוק ממעיין צבי בשעת כתיבתם, בהיות יורם כבן ארבע עשרה, ניתן לראות את בן המשק כשהוא מתאר כל פינה במעיין בדבקות של בן האוהב את הבית. כאן אנו פוגשים נער מעשי ופעיל, שקוע כולו בהווי היום-יום המעסיק והסוחף.

בשיר "הפעם האחרונה" לעומת זאת, עולים על פני השטח רגשות חבויים, רכים, של עצב הפרדה מן הילדות המאושרת, המוגנת והאי-דיאלית שהיתה מנת חלקו.

יזם שני 17.12.56

שלום מיכה!!!
קבלתי את מכתבך וכבר יושב אני ומחזיר לך תשובה. את הכלים אני שומר טוב אצלי בחדר בצריף. אני סומך על רן וחנן שלא יסתבו שום דבר. עכשיו פתחו לי את הפילים הראשון ואחת התמונות תראה בצריף למכתב זה. היא צולמה בשעת הפסקה בשעורים. אם אתה רואה אותי שם כנראה שלא אני צלמתי אותה ובכנני אני כונתי אותה וכפי שאתה רואה לא כל כך טוב היא לא חדה מספיק ועל אף זאת תראה את כל בני כחתך. בא אלינו ילד חדש הוא הילד הנמוך הזה הוא עומד תחת דוד ומרקו. תראה את ההבדל בין ורד ומיכאל לא רע הא? היים מולא היא המטפלת. אגב... את התמונה צילם צבי, מורה שלנו למתמטיקה, הוא מהטכניון משתו כמו עמירם אם אתה זוכר אותו בכל אופן לא פחות טוב ממנו. לפני שבועיים הוא נסע עם האופנוע שלו בלילה ופתאום בא מולו טקסי עקף אותו ונכנס בו וכיום הוא בבית חולים עם רגל מרוסקת. לאשתו שגם היא מורה שלנו לתנ"ך, הם בסך הכל בני 21, לא קרה כלום. אבל לא נפטרנו מהמתמטיקה כי הוא שלח חבר שלו מהטכניון והוא מלמד אותנו. ביום שבת בערב היתה אסיפה נחמדה עד 1 בלילה ובה בחרו את מאיר זרמי כמזכיר פנים ברוב של 4 קולות מ-100 איש. כיום לא ידוע מה יהיה עם המוסך כי חוץ מאברי גרין ופרידל (שכיום לא יכול לעבוד כי יש לו אגומות בידיים) אין אף חבר ובגלל זה היתה המתחזות באספה רבה כי אברי הודיע שאם יבחרו במאיר לא יהיה מוסך אך כנראה שהחברים העדיפו את הקבוצה או יותר נכון איש מתאים מאשר את המוסך. לי יש כל הזמן בלבולי מוח כי אני יושב ראש השיחה ועדה מרכזת וחבר ועדת תרבות. אנו עם הנוער שספרתי לך כבר עליהם כמעט חברה אחת רק הם גרים רחוק או אי אפשר הדוק כל כך טוב. אגב העמודים שאתה רואה בצלום הם עמודי חשמל שבאים חלק מהקו שעובר משטח יופה זהו העמוד עם כל הדברים הקטנים עליו והיתר באים מהמזכירה. יש גם טרנספורמטור גדול על עמוד כזה ותוכל לראות חלק ממנו בצלום. אתה רואה על הגג של בית האמון קופסה שחורה על ידה מצד שמאל תראה את קצתו של עמוד תברול שעליו הטרנספורמטור. העצים הם אקליפטוסים שגדלו אחרי הלול. אגב, באינקובטור החדש 36000 ביצה כבר התבקעו אפרוחים בדיוק ביום שבת וכל החברים באו ושתו לחיים ומיץ. במקרה שהחשמל נפסק מופעלת סירנה המזעיקה את עובדי הלול והם באים בריצה ומדליקים את הגנרטור כך שהאינקובטור לא יתקרר, אגב הוא עומד בבנין שבנו אחרי הסנדלריה כלומר בנין ובין הרפת הישנה.

פה אסיים שלום רב ולהשתמע

יורק

ראשית עלי להתנצל שלא כתבתי לך זה זמן רב אך גם אתה לא מלאת את הבטחתך שתכתוב למשל על התוצאות של השחיה ועוד, לעלון חברת הילדים. בכל אופן אני מקווה שהמכתב הבא תכתוב לעלון וגם לי, בכל אופן לעלון. מהמכתב האחרון עבר זמן רב והמוין חומר הצטבר שיש לי לספר לך. במכתב הבא תקבל ממנו מסי' תמונות על מעיין ותוכל להבחין כמה מעיין השתנתה מאז שעזבת. אני לכשעצמי טרוד ועסוק מעלות השחר עד 11.00—11.30 בלילה כל יום. כידוע לך אני מרכז החברה ולכן יש לי עבודה מרובה. הדבר הקשה ביותר והצרה הגדולה ביותר שלנו שאנחנו עושים חברה אחת עם הנוער ופה מתחילות צרות, כי הם 30 ילד רובם יותר מבוגרים מאתנו כל אחד עבר בחיים שלו כבר המון. יש כאלה שלא רוצים כל כך להתאחד ויש כאלה שכן רוצים ולכן יש בעיות אבל החברה היא די בסדר והקשר הדוק למדי. ישנה עוד צרה שאנחנו גרים במוסד והם בשני צריפים ליד הסנדלרייה. בגלל התעסקותי אני רוה מאד ונראה רע אך זה לא מפריע לי בכלל. אנחנו משחקים המון כדורגל ויש לציין שהרמה די גבוהה, מהנוער יש חברה שידועים מצויין. אנחנו משחקים בכדור שלך ובעוד כדורים. היום כבר אין מחסור. עכשיו ברצוני לספר לך דבר יותר רציני ואתו גם הצעה. העתיד של הכתה שלנו כבר כמעט ב-100% ברור. אנחנו חולכים לבית ספר חקלאי גלים ליד חיפה. חוץ מדוד יהודית נגה נדמה לי שהולכים כולם. כנראה שנוחזר כל יום הביתה. עכשיו אתה תחזור באמצע השנה הבאה ולא תמצא את הכתה שלך במקום כלומר במעיין, גם לבית הספר החקלאי לא תוכל להכנס באמצע מה דעתך שתחזור לקראת פתיחת הלימודים כלומר התחלת ספטמבר ולא בנובמבר דצמבר לפי התכנית? בבית הספר החל-מידים מחזיקים את המשק שהוא בערך 1500 דונם. הם עובדים בטרקטור ובמכונות ואם יש לך זיקה למכונאות תוכל אולי לעבוד שם על טרקטור. תחשוב על הדבר היטב ותענה לי אם באמת יש ברצונך לחזור 2—3 חודשים לפני הוריקן וללכת יחד אתנו לבית הספר החקלאי גלים. אם אתה מתעניין ברכילות או אין שום דבר חוש. אתמול נערכה מסיבת פורים מחורבנת ביותר כי עכשיו אין כסף ועשו פורים צנוע ולכן המסיבה לא הייתה שווה. אנחנו מכינים הצגה עם תימס. לי יש התפקיד הראשי ביחד עם ילדה אחת מהנוער. אם יהיו תמונות אשלה לך. גם אם אתה רוצה לראות ילדים מהנוער תוכל לקבל תמונות. עכשיו יש לי מצלמה ולכן זה לא בעיה. לפני כמה זמן ראיתי הצגה של הבימה אנה קרישטי אבל רב הילדים נסעו להצגה אנה פרנק. ילדה אחת מהנוער, כשחורנו קפצה מהאטמו נפלה וקבלה זעוע מות.

פה אסיים

שלום רב

מי/ורם

שלום לך מיכה!

באמת מצטער אני שלא כתבתי לך זמן רב. ראשית אני שמח לשמוע ממך שבאמת תחזור למעין. למכתב כזה ממך חיקיתי זמן רב. אני מתאר שראית את שלושת משחקי הפועל פתח-תקוה. בארץ כתבו במיוחד על המשחק האחרון ששם השופט דפק לבדו את הפועל פ"ת שהיה מגיע לו לנצח. שמעתי עוד דבר שקורט לויז נתמנה שגריר ישראל בבורמה. אני זוכר שלפני שנתיים או יותר היה במעין שבוע, ספר על אסיה ועל בקורו בסין בלית פנס קסם. אנב הוא היה גם פעם חבר מעין. אני מתאר שהגיעו אליך השמועות מה שקרה בכנסת. יש מזל כזה שהמתקש פספס את הרמון. אם הרמון היה נופל באמצע שולחן הממשלה כל חברי הממשלה היו נהרגים ואז אולי ואבוי היה למדינה ובמיוחד למפאי. סוף כל סוף הגיעה גם לארץ השפעת האסיתית אבל בצורה קלה ביותר. רק איש אחד בכל הארץ מת ממנה אחרי שהסתבר בלקת ראות. בבית הספר שלי "גלים" מתוך 300 תלמידים חלו 200 אבל אני נשארתי בריא לגמרי. עד עכשיו עוד לא התחלנו ממש ללמוד כי בתחלה היו החגים ואחר כך המקלה. אני עובד על סוס ועגלה כחצרו. הלמודים לא רעים ולומדים גם הרבה בחקלאות.

עד פה שלום רב להתראות

י.ר.